

A.C. Baantjer

De Cock

en de ontluisterende dood

De Fontein

1

Rechercheur De Cock van het aloude politiebureau aan de Amsterdamse Warmoesstraat keek geamuseerd voor zich uit.

‘Jij had in het onderwijs gewild?’

In zijn stem trilde verbazing.

Vledder, zijn jonge assistent, knikte bedwaard.

‘Een paar ooms en oudooms van vaders kant waren bij het onderwijs. Het was een jongensdroom van mij om later ook voor de klas te staan.’

De Cock lachte.

‘Ik zie het voor me: aap, noot, Mies... met meester Vledder.’

De jonge rechercheur schudde zijn hoofd.

‘Aap, noot, Mies is uit de tijd. Net als de schoolplaten van Jet-ses. En er zijn geen meesters meer op school. Dat is ouderwets. Het zijn leraren geworden.’

De Cock grijnsde.

‘En ze komen niet meer van de kweekschool,’ sprak hij cynisch, ‘maar van de pedagogische academie.’

‘Precies.’

De Cock glimlachte. ‘En sindsdien is het misgegaan.’

‘Hoe bedoel je?’

De Cock spreidde zijn beide armen. ‘Met het onderwijs,’ riep hij krachtig. ‘De strenge schoolmeesters en schooljuffrouwen van de oude kweekschool werden slappe leraren van een deftig klinkende pedagogische academie... jonge mensen die zich tegenwoordig schamen voor hun familienaam en zich door hun leerlingen goedmoedig Jan-Hein, Fokke of Marie laten noemen.’

Vledder reageerde verrast.

‘Wat is daarop tegen?’

De Cock zwaaide.

‘Veel,’ riep hij heftig, ‘heel veel. Er ontstaat op die manier onduidelijkheid in de verhoudingen tussen leraar en leerlingen. Bovendien ondermijnt zo’n joviaal gedrag het respect.’

Het gezicht van Vledder verstarde.

‘Onzin,’ reageerde hij strak. ‘Ik ben het absoluut niet met je eens. Het hebben van respect voor iemand heeft niets te maken met het gebruik van zijn of haar voor- of achternaam. Totaal niets. Andere factoren spelen daarbij een rol.’

De Cock schudde zijn hoofd.

‘Ik zou het vroeger niet hebben gewaagd om de meester van mijn school met Klaas of Piet aan te spreken. En mijn schooljuffrouw, van wie ik als jochie zo zielsveel hield dat ik na schooltijd op het schoolplein bleef hangen om nog maar een glimp van haar op te vangen, was juffrouw Jansen... en dat is ze nu voor mij nog steeds... juffrouw Jansen... geen Dorothea.’

Vledder grijnsde.

‘En die lieve juffrouw Jansen sloeg jou met een liniaal op je vingers?’

De Cock knikte.

‘Als het nodig was... ja.’

Vledder grinnikte.

‘En daar ben jij een beter mens van geworden?’

Het klonk sarcastisch.

De Cock maakte een nonchalant gebaar.

‘Ik heb in ieder geval geleerd om respect voor mijn medemens te hebben.’

‘En dat respect is er niet meer?’

De Cock zuchtte.

‘Ik wil niet beweren,’ sprak hij zorgelijk, ‘dat het geheel is verdwenen, maar...’ De oude rechercheur maakte zijn zin niet af. Hem ontbrak plotseling de lust om de vruchteloze discussie voort te zetten. Hij wees omhoog naar de grote klok boven de deur van de onderzoekkamer. ‘We gaan naar huis,’ meldde hij wat vermoeid. ‘Het is al bijna kwart over elf.’ De grijze speurder kwam traag uit zijn stoel overeind en slenterde naar de kapstok.

Vledder kwam hem na.

‘Ga je morgen naar het Paleis van Justitie?’

De Cock reageerde verrast.

‘Het Paleis van Justitie?’

‘Ja.’

‘Waarom?’

‘Morgenochtend dient de zaak tegen de dames Van Hellen-doorn, Van Wateringen en Van Haastricht... voor de moord op hun echtgenoten. Ook mevrouw Van Ledeacker is gedagvaard.’*

De Cock wurmde zich in zijn oude regenjas.

‘Ik ben niet uitgenodigd,’ gromde hij.

Vledder glimlachte. ‘Ik ook niet. De officier van justitie heeft ons als zijn getuige à charge blijkbaar niet nodig. Ons uitgebreide proces-verbaal was kennelijk overtuigend genoeg.’ De jonge rechercheur maakte een berustend gebaartje. ‘Ik zoek mij wel een plekje op de publieke tribune.’

De Cock keek hem fronsend aan. ‘Jij gaat wel?’

Vledder knikte.

‘Ik ben benieuwd wat voor straf de officier van justitie eist. Het is toch een unieke zaak.’

Ze liepen zij aan zij de grote researchkamer uit en Vledder sloot de deur. In de gang op de bank ontdekte De Cock een bejaarde grijze man in een doorweekte, veel te wijde regenjas. De oude rechercheur boog zich naar hem toe en bezag de re-gendruppels die tussen zijn schaarse haren kleefden.

‘U hebt geklopt?’ vroeg hij vriendelijk.

De oude man schudde zijn hoofd.

‘Daar ben ik nog niet aan toe gekomen,’ sprak hij terughou-dend. ‘Zover was ik nog niet.’

De Cock toonde hem zijn beminnelijkste glimlach.

‘Onze dienst loopt tot elf uur. Wij staan op het punt om naar huis te gaan.’

De oude man knikte traag.

‘Dat begrijp ik.’

‘Komt u morgen terug... of is het heel erg belangrijk?’

Er gleed een matte glimlach over het gezicht van de oude man.

‘Het is... eh, het is niet zo erg belangrijk,’ sprak hij hikkend.

‘Niet meer.’ Hij zuchtte diep, kwam moeizaam van de bank overeind en slofte voor de rechercheurs uit door de gang.

* Zie: *De Cock en een duivels complot*.

De Cock hield zijn pas in en keek bezorgd toe hoe de oude man voorzichtig, voetje voor voetje de twee stenen trappen afliep en uiteindelijk via de ruime hal het politiebureau uit sjokte.

Toen de beide rechercheurs ook de hal hadden bereikt, wenkte Jan Kusters hen vanachter de balie.

De oude rechercheur liep op hem toe.

‘Wat is er?’ vroeg hij hoorbaar geprikkeld. ‘We gaan naar huis.’

De wachtcommandant maakte een sussend gebaar.

‘Wacht nog een paar minuten,’ sprak hij. ‘Ik heb een melding binnengekregen, dat er op het terrein bij de Oosterdokskade tegenover het Scheepvaarthuis, liggend tussen een paar geparkeerde autobussen een man is gevonden.’

‘Dood?’

Jan Kusters trok zijn schouders op.

‘Dat weet ik niet. Dat werd niet gezegd. Misschien is het wel een dronken sloeber die daar zijn roes ligt uit te slapen.’

‘In de gutsende regen?’

De wachtcommandant grinnikte.

‘Daar merk je niet veel van als je goed bezopen bent.’ Hij zwaaide breed voor zich uit. ‘Ik heb er een wagentje heen gestuurd om te kijken wat er aan de hand is. De jongens hebben zich al een poosje geleden ter plaatse gemeld. Ik verwacht dat hun bericht van bevindingen elk moment binnenkomt.’

De Cock gebaarde naar de mobilfoon.

‘Kun je ze niet oproepen?’

Jan Kusters trok een bedroefd gezicht.

‘Dat heb ik al een paar maal geprobeerd, maar ze reageren niet.

Vermoedelijk zijn ze beiden op onderzoek de wagen uit.’

De Cock leunde verveeld tegen de balie.

‘Thuis wordt mijn chocolademelk koud,’ sprak hij knorrig.

De wachtcommandant plukte aan zijn neus.

‘Heeft jouw vrouw geen magnetron?’

De Cock trok zijn wenkbrauwen samen.

‘Wat is dat voor een ding?’

‘Zo’n elektrisch kastje waarin je in een paar minuten alles kunt opwarmen.’

De Cock schudde zijn hoofd.

‘Ken ik niet.’

Jan Kusters schudde meelijwekkend zijn hoofd.

‘Ik zal morgen een foldertje van zo’n magnetron voor je meenemen... ben je ’s avonds zeker van je warme chocolademelk.’ Er klonk medelijden door in zijn stem.

De telefoon op het bureau van de wachtcommandant rinkelde, hij nam de hoorn op en luisterde.

De Cock zag hoe het gezicht van Jan Kusters betrok. Toen de wachtcommandant de hoorn op het toestel teruglegde, keek hij de oude rechercheur bedroefd aan en spreidde zijn armen in een verontschuldiging gebaar.

‘Ze verlangen de recherche.’

‘Wat is er dan?’

‘De man is vermoord.’

Vledder reed hun nieuwe Golf vanaf de Oudebrugsteeg de rijbaan van het Damrak op. Bij de brug voor het Stationsplein nam hij gierend een bocht naar rechts en raasde met hoge snelheid de oude Sint Nicolaaskerk voorbij.

De Cock had handen en voeten nodig om zich op zijn zitplaats vast te klemmen. Hij keek verwijtend opzij naar Vledder, die door een rood stoplicht reed en voor het Scheepvaarthuis met te veel risico het tegenliggend verkeer kruiste.

‘Kan het niet wat kalmer,’ riep de oude rechercheur boven het motorgeronk uit. ‘Ik heb het je al zo vaak gezegd: dood is dood... onomkeerbaar... dood. Daar kunnen jij en ik niets meer aan doen.’

Vledder reageerde niet. Knarsend bracht de jonge rechercheur de politiewagen op het parkeerterrein tot stilstand.

De Cock stapte uit en blikte even met een vies gezicht omhoog. Uit een gitzwarte hemel kletterde een ware wolkbreuk op hem neer. Langgerekte regendruppels braken spattend uiteen op een bestrating van onregelmatige kinderhoofdjes, glimmend in het stuntelige gele licht van een eenzame straatlantaarn.

De Cock schoof zijn oude hoedje wat naar voren en trok de kraag van zijn regenjas omhoog. Licht gebogen, zijn handen diep in de zakken gestoken, sjokte hij naar een surveillancewagen, die voor een roodwit gestreepte slagboom stond.

Een jonge agent, gehuld in een lange zwarte regenjas, liep op hem toe. Zijn gezicht glom van de regen. Met een weids gebaar wees hij schuin achter zich. ‘Hij ligt daar... daar verderop. Tussen twee Duitse autobussen. We hebben voor de regen een stuk zeildoek over hem heen gelegd.’ Hij grinnikte vreugdeloos. ‘We konden hem eerst niet vinden. De parkeerplaats staat hier vol.’

De Cock keek hem verrast aan.

‘Was er geen getuige om hem te wijzen?’

De jonge diender schudde zijn hoofd.

‘We hebben geen kop gezien.’

‘Van wie was dan de melding?’

De jonge diender trok zijn schouders op.

‘Dat weet ik niet. Geen flauw idee. Toen we hier op de parkeerplaats aankwamen, was er niemand. Het terrein was uitgestorven. Wij dachten eerst ook dat het loos alarm was... een practical joke van een of andere stomme grapjas. Uiteindelijk zijn we toch maar gaan zoeken.’

De Cock glimlachte.

‘Heel goed,’ sprak hij bemoedigend. ‘Heb je ook de meute* ge-waarschuwd?’

De jonge diender knikte nadrukkelijk.

‘Zeker. Onmiddellijk nadat wij hadden ontdekt dat de man was vermoord. We hebben daarvoor contact gezocht met onze wachtcommandant. Van hem kwam ook de opdracht om hier op de parkeerplaats naar een man te gaan zoeken. Misschien heeft de wachtcommandant genoteerd van wie de melding kwam.’

‘Vraag het hem straks en zet het even in het meldingsrapport.’

De jonge diender knikte, draaide zich om en liep voor De Cock uit. Vledder volgde.

Na ongeveer dertig meter bereikten ze twee moderne autobussen met een Duits kenteken. Tussen die beide vehikels, nabij de hoge achterwielen, lag een gebold stuk bruin zeildoek. Een geklauwde hand, met de vingers omhoog, stak eronderuit.

De jonge diender trok het zeildoek voorzichtig weg en het ovale

* Spottende benaming voor de groep mensen die bij de behandeling van een moord nodig is.

gelaat van een man werd zichtbaar. Vette regendruppels plensden in zijn onbeschermdede dode ogen, die wijd opengesperd naar de donkere hemel staarden.

De Cock bezag de lijnen van het gezicht, de iets teruglopende kin, de smalle neus, het zwarte golvende haar, iets grijs aan de slapen, en schatte de man rond de veertig. Hij droeg een lichtbruin geruit kostuum met leren stukjes op de ellebogen van het sportieve colbert.

De oude rechercheur blikte opzij. ‘Weet je al wie hij is?’

De jonge diender schudde zijn hoofd.

‘Ik heb niet naar legitimatiepapieren gezocht. Toen ik die dode ogen zag en bloed op zijn overhemd ontdekte, heb ik mijn collega het bruine dekzeil uit onze surveillancewagen laten halen en heb het lijk verder niet meer aangeraakt.’

De Cock knikte begrijpend.

‘We kijken straks wel of hij papieren bij zich heeft.’ De oude rechercheur hurkte bij de man neer en drukte de rug van zijn rechterhand tegen de linkerwang van de dode. Die voelde koud en nat aan.

Ineens bemerkte De Cock iets vreemds. De pantalon van de dode was vanboven niet gesloten. De Cock stak zijn linkerhand omhoog naar Vledder. ‘Geef mij even je zaklantaarn.’

‘Heb je er zelf geen?’

De Cock schudde zijn hoofd.

‘Die moet tijdens jouw dolle rit in de wagen uit mijn zak zijn gerold.’

De jonge rechercheur trok een grijns en deed wat De Cock verlangde.

De grijze speurder knipte het licht van de zaklantaarn aan en sloeg de doorweekte slippers van het colbert van de dode iets terug.

De leren broeksriem bleek losgegespt en de ritssluiting van de gulp stond open.

Vol verbijstering en ontzetting staarde De Cock voor zich uit. Door de gehurkte houding trilden zijn gespannen kuiten. Tussen de benen van de dode, in de kleine cirkel van licht uit de zaklantaarn, lag in een plas geronnen bloed, een afgesneden penis.

2

De Cock kwam uit zijn gehurkte houding omhoog. Zijn stramme knieën kraakten en zijn gezicht zag bleek.

Vledder nam de zaklantaarn van hem over en liet het ovaal van licht nog eens over de afgesneden penis glijden. Met een blik van ontzetting keek de jonge onderzoeker opzij.

‘Heb... eh, heb je dit al eens eerder meegemaakt?’ vroeg hij hees.

De Cock schudde zijn hoofd.

‘En ik dacht nog wel,’ verzuchtte hij, ‘dat ik in mijn lange onderzoekeloopbaan zo’n beetje alles had gezien en meegemaakt. Maar dit is nieuw... zelfs voor mij.’

Vledder slikte.

‘Dit, dit,’ stamelde hij onthutst, ‘doet iemand toch niet zomaar... omdat hij of zij daar plezier in heeft. Ik bedoel, zo’n lugubere handeling moet toch een betekenis hebben?’

De Cock boog zijn hoofd even voorover en liet het regenwater uit de rand van zijn hoed lopen.

‘Het is misschien vreemd,’ sprak hij achteloos, ‘maar het doet mij denken aan een bruidsschat.’

Vledder keek hem verrast aan.

‘Een bruidsschat?’

In zijn stem trilde ongeloof.

De Cock knikte.

‘Volgens een bijbels verhaal in het eerste boek van Samuel was Michal, een dochter van koning Saul, verliefd op David. Koning Saul eiste van David de voorhuiden van honderd Filistijnen... als bruidsschat.’

Vledder trok zijn neus iets op.

‘En kreeg koning Saul die honderd voorhuiden?’

Over het gezicht van De Cock gleed een grijns.

‘In zijn ijver leverde David zelfs tweehonderd voorhuiden van Filistijnen bij koning Saul in... waarna hij Michal tot vrouw kreeg.’

‘Een absurd verhaal.’

De Cock ging kalm verder:

‘Ik was vroeger op zondagsschool. Deze geschiedenis is mij uit mijn jeugd bijgebleven. Ik begreep het destijds namelijk niet. Ik wist niet wat een voorhuid was... tot mijn moeder het uitlegde. Het is ongeveer te vergelijken met het scalperen bij de Indianen. Men bewees ermee dat men een vijand had gedood.’

Vledder wees voor zich uit.

‘Dacht je,’ vroeg hij verward, ‘dat dit iets met dat verhaal te maken heeft?’

De Cock trok zijn schouders op.

‘Ik weet niet welke krankzinnige gedachten er door het hoofd van de moordenaar spookten, maar het afsnijden van de penis van het slachtoffer duidt volgens mij wel op een symbool.’

‘Van wat?’

De Cock wreef met een vlakke hand over zijn gezicht.

‘Precies... van wat?’

Bram van Wielingen kwam met zijn aluminium koffertje aan de hand met grote stappen tussen de autobussen naderbij. Hijgend en puffend bleef hij voor De Cock staan.

‘Wat een verschrikkelijk pokkenweer,’ sprak hij hartgrondig.

‘Beestachtig. Daarin stuur je nog geen hond de straat op.’

De Cock trok zijn mondhoeken iets op.

‘Geen hond... wel een oude chagrijnige politiefotograaf.’

Bram van Wielingen keek even naar de grijze speurder op, maar reageerde verder niet. Hij zette zijn aluminium koffertje op de natte gladde keien en wierp onderwijl een blik op de dode. Zijn gezicht verstarde plotseling. Trillend bracht hij zijn rechterhand naar voren. ‘Heb je dat gezien,’ riep hij ontdaan, ‘ze hebben zijn penis afgesneden.’

De Cock knikte traag.

‘We hebben het gezien,’ reageerde hij simpel. ‘Wij staan hier al een poosje.’

Bram van Wielingen slikte.

‘Dat is toch niet normaal?’

De Cock grijsde.

‘Maak jij maar gauw een paar plaatjes, dan kun je weer naar huis.’

De grijze speurder zwaaide met een breed gebaar om zich heen.

‘Ik wil een paar totaalbeelden van de ruimte tussen de autobussen. En enige close-ups van het gezicht. Ik weet nog niet wie hij is.’

Bram van Wielingen bukte zich. Met nog trillende handen maakte hij zijn koffertje open, nam daaruit zijn trouwe Hasselblad en monteerde een flitslamp. De fotograaf keek schuin omhoog naar De Cock. ‘Moeten zijn ogen zo open blijven?’

De Cock wees naar het lijk.

‘Voorlopig, ja. Zo hebben we hem gevonden. Morgen in het sectielokaal, voor de autopsie begint, kun je...’ De oude rechercheur maakte zijn zin niet af.

Tussen de autobussen verscheen dokter Den Koninghe. Achter hem liepen de broeders van de Geneeskundige Dienst met hun brancard. Ze torenden hoog boven de kleine lijkschouwer uit, onaandoenlijk, als paladijnen van de dood.

Terwijl achter hem Bram van Wielingen in de dode ogen flitste, liep De Cock op Den Koninghe toe en schudde hem hartelijk de hand. Hij had een zwak voor de excentrieke dokter met zijn ouderwetse grijze slobkousen onder een deftige streepjesbroek, zijn stemmig jacquet en zijn verfomfaaide groenuitgeslagen garibaldihood. Zelfs in de gutsende regen verscheen hij in hetzelfde tenue. Zonder regenjas.

‘Hoe maakt u het?’ vroeg De Cock belangstellend.

Dokter Den Koninghe glimlachte. ‘Met mij...’ antwoordde hij met een schorre stem, ‘mij gaat het goed... nog wel.’ Hij blikte met een halfopen mond omhoog in de gutsende regen. ‘Als ik vanavond geen acute longontsteking oploop, geef ik mijzelf nog wel enige jaren.’

‘In gezondheid.’

De lijkschouwer keek De Cock dankbaar aan. Met de rug van zijn wijsvinger wiste hij een paar regendruppels van zijn brillenglazen. Daarna hurkte hij bij het lijk neer.

Even bezag Den Koninghe de gelaatstreken van de dode, pakte een kleine zaklantaarn achter uit een pand van zijn jacquet en scheen in de pupillen. Daarna drukte hij voorzichtig met duim en wijsvinger de beide oogleden toe. Het ovale gezicht van de dode man kreeg met gesloten ogen opeens een veel vrediger aanzien... niet zo afschrikwekkend meer.

Dokter Den Koninghe knoopte het colbert los en bekeek aandachtig de omvangrijke bloedplek op het overhemd.

Bij het openslaan van het colbert gleed er een gevouwen briefje tussen de rechter revers uit op de keien.

Vledder bukte zich snel, raapte het op en stak het bij zich.

Uiterlijk onbewogen bezag de kleine lijkschouwer de afgesneden penis in de plas geronnen bloed en kwam overeind. Hij nam zijn bril af, pakte zijn witte pochet uit het borstzakje van zijn jacquet en poetste gewoontegetrouw zijn glazen schoon.

‘Hij is dood,’ sprak hij laconiek.

De Cock knikte met een ernstig gezicht.

‘Dat begreep ik.’

De dokter wees omlaag.

‘Nog niet lang... hooguit enkele uren.’

‘Oorzaak?’

Den Koninghe kuchte.

‘Enige messteken in borst- en maagstreek. Dokter Rusteloos zal bij de gerechtelijke sectie morgen wel het aantal en de diepte van de wonden bepalen. Dat kan ik zo niet bezien. En ik heb ook geen zin om zijn overhemd helemaal los te knopen. Hij is in ieder geval aan inwendige bloedingen overleden.’

Met precieze bewegingen zette hij zijn bril weer op en plooidde zijn pochet terug in de borstzak van zijn jacquet. Voor hij wegliep strekte hij zijn wijsvinger naar de afgesneden penis.

‘Heb je wel eens van Sigmund Freud gehoord?’

De Cock knikte traag.

‘Een Oostenrijks psychiater... grondlegger van de psychoanalyse.’

Den Koninghe zwaaide ten afscheid.

‘Die sprak van penisnijd.’

De Cock fronste zijn wenkbrauwen.

‘Penis-nijd?’

De lijkschouwer liep lachend bij hem weg.

‘Er zijn vrouwen,’ riep hij vrolijk, ‘die eraan lijden.’

De Cock draaide zich om en Bram van Wielingen flitste opnieuw in het gelaat van de dode. Nu met gesloten ogen. De oude rechercheur keek hem onderzoekend aan.

‘Ben je klaar?’